

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Batavia, Sive De Antiquo Veroque Eius Insvlae Qvam
Rhenvs in Hollandia facit situ, descriptione & laudibus;
aduersus Gerardvm Noviomagvm, Libri Dvo**

Aurelius, Cornelius

Antverpiæ, 1586

Nobili Et Ingenvo Viro, Iohanni De Heemstede, Domino Liesveldiae,
Cornelius Avrelivs S. D.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38123

79

NOBILI ET INGENVO
VIRO, IOHANNI DE
HEEMSTEDE, DOMINO
LIESVELDIAE, CORNELIUS
AVRELIUS S. D.

LAURVS quam mihi Imperator Maxi-
milianus per oratorem suum, Vatem-
que clarissimum Stephanum de Cracouia,
Iohannes vir nobilis & ingenue, ex domo
tua Liesveldiana olim milit; meritò mihi
persuadet, vt si quid mea vnquam valebit
poësis, tibi libenter communicem. Æquum
enim est & rationi consentaneum, vt ei mi-
nimè desim, ex cuius dominio nostræ mili-
tiæ auctoramentum nobis est transmissum.
Nostræ, inquam, militiæ, qua longè excel-
lentius militamus terræ principibus, nostris
carminibus & laudibus, quàm potentissimi
milites suis ensibus. Hi illis duntaxat peri-
turam adferunt victoriam; nos illis æternam
conflamus memoriam. Quamobrem prio-
ris seculi principes, præclaros secum ad præ-
lia ducebant poëtas, qui egregia ipsorum fa-
cinora inter tubarum clangores armorum-
que strepitus conscriberent, ne cùm tempo-
re laberentur, quæ in tempore fiunt; sed po-
tius immortalitati redderentur, quam neq-
uitas

tas neque fatum consumere potest. Quoniam igitur par & iustum est, ut tibi omne id acceptum referam quidquid mihi honoris est palatio tuo per Cæsarem, quum ibidem hospitaretur, accessit: interea dum meritum carmen tibi concinno, hunc exiguum libellum tuo nomini peculiariter dicaui, quem tibi haud parum profuturum confido, qui plurimam habes familiam; ut cognoscas quid tibi foris, quid domi sit agendum.

Et quoniam diuersæ sunt hominibus viæ (nam hunc pecuniis & opibus studere videmus; illum ambitioni & potentia; alium voluptatibus omni cum diligentia inservire) ad Apostolicæ vitæ tramitem te gressus figere cupimus. Quod si feceris; nihil tibi ad bene beateque viuendum poterit deesse. Tota enim Christi vita quam Apostoli nos docuere, vnicum est ad veram beatitudinem iter. Hanc profectò si perfectè aspiciamus & imitari volumus; non erit cur Numæ Pompilij religionem, Scipionis pietatem, modestiam & fortitudinem Catonis, Reguli constantiam, Aristidis iustitiam, Fabricij & Curij paupertatem, sapientiam Socratis, Lælij clementiam, & Cæsaris benignitatem requiramus. Nihil enim (ut verum fatear) excogitari potest ad benè beateque

teq; viuendum, quod non in Christi Euan-
geliis, vtpote diuinitus scriptis, melius & fa-
lubrius quàm in profanis literis inueniatur.
Delicatus siquidem & suauis est cibus &
virtuosus qui ex sacrarum lectione scriptura-
rum percipitur. Vnde Dominus ad Satha-
nam dicit; Non in solo pane viuit homo, sed
in omni verbo quod procedit de ore Dei;
siue humana, siue diuina contemplari velis.
Sed quoniam plerumque fit in studiis lite-
rarum, quod in cibo solet, vt delectetur gu-
stus epularum varietate: omnia Gentilium
scripta veluti pro secunda mensa tibi inter-
dum, non secus atque bellaria apponi non
prohibeam. vt quadam rerum vicissitudine
tuus delectetur animus & permulceatur. At
inter omnia tibi adnitendum est ne vnquam
otio torpeas. Non enim ad segnitiam & de-
fidiam nascimur, sed ad maximarum rerum
atque admirabilium cognitionem. Nam ea-
dem ratione anima corpori insita est, vt
cum eo veluti cane venatico difficilium no-
titiam & virtutes venetur. Quare nunquam
molestè quæso tuleris, studiorum cultu cor-
pus eneruari; modò mente ac animo ad
contemnendam mortem, ad tolerandos do-
lores, ad ferendas æquo animo calamitates
& temporum angustias, quæ humanum ge-
F nus in

nus in dies fatigant, constans reddaris ac strenuus; ita ut neque minis, neque pollicitationibus, neque blanditiis unquam adduci possis, ut à recto ac honesto discedas. Pleni sunt libri maiorum exemplis, quibus profectò ita ad virtutem inciteris, ut iam maiora tibi calcaria non desideres, nedum habere possis. Quapropter iniunctam Adæ poenitentiam salubriter obis (nā otia si tollas periere Cupidinis arcus) si nunc (ubi post diuina licebit, & tuarum rerum negotia) ad pilam, nunc ad discum, nunc ad arcum & sagittam te exercitaueris, non alicuius lucri aut temporalis commodi gratia, sed conseruandæ intuitu sanitatis. Ad labores enim, mi here, non ad delicias nascimur omnes. In vitam nanq. præsentem veluti in theatrum quoddam descendimus, & arenam; ubi nobis continuè cum Hercule contra Antheum, aliaque vitiorum monstra luctandum est: nec aliquid de virtute remittendum, si gloriam & præmia cupimus, quæ nobis interim vitam comparèt sempiternam. Plurimi sunt certè nobis circumquaque hostes, innumerati latrones, multiq. grassatores. quibus certè omnibus ea profectò mente obuiam est eundum, ut magis cupias fortiter mori, quàm vel ignauia vel desperationi cedere.

Propterea

Propterea leguntur in historiis, quinimo & in atriis atq. scenis recitantur Iason & Theſeus ſibi periculoſos in vita labores delegiſſe, quibus nimirum bene de humano genere meriti gloriæ conſulerent ſuæ. Ita & nobis virtutum ſtudiis eſt inſiſtendum, quibus præmium non fragile & caducum, ſed immortalæ atq. perpetuæ apud Altiffimum iam reſeruat. Canere præterea fidibus carmina ipſo in bello poëtæ ſolebant, quo animos militum audita maiorum laude ad bene de patria promerendum adhortarentur. Ea etiam de re annales & hiſtoriæ diligenter aſſeruantur, vt habeant reges & populi vnde calcaria ad virtutem & ad fortiter agendum ſumant; ne æſtu & frigore, ne vigiliâ & labore, ne fame & ſiti perterriti, rebus ſuis publicis in grauibus periculis aut deſſe, aut minus conſulere videantur. Quem enim, obſecro, animum, (vt omiſſis veteribus ad noſtros veniam) non excitat ad virtutem Apoſtolorum penuria, martyrum conſtantia, Confefſorum ſobrietas, & caſtitas virginum? Quicumque igitur horum prouocatus exemplis, vitiorum agmina, gula ſcilicet, faſtus, & iræ, luxus & auaritiæ in nos continuò irruentia, conſtanter propulſat, quique animi paſſiones, ſpem, metum,

eristitiam, inanemque lætitiã à se, ne dominantur, procul repellit; is propè Deo similis, quoad fieri potest, prorsus euadit. Ad hoc enim nos literis & philosophiæ addicimus; vt constanter & cum virtute per sanctorum exempla viuere discamus. Vt enim ad sananda agrotantium corpora inuentam nouimus Medicinam: ita & diuinarum humanarumque rerum præcepta, quæ nobis à Christo & uiris apostolicis tradita sunt, animorum nostrorum morbis ac perturbationibus mederi faciliè præualent. Hæc quippe Domini nostri philosophia, est vnica omnium mater & altrix artium, & præcipuum, iuxta Platonem, Dei donum, electaque animi cultura, quæ vitia è mentibus hominum radicitus euellit, & omnes actus humanos ad bonorum habitus præparat. Nempe vt ager sine cultura vepribus syluescit & infructuosus est: ita & sine doctrina ac literarum studio animus. His enim laborem impendere, sanè quàm & liberale est, & libero homine dignum. Cetera verò studia, & pusilla & prope puerilia nobis videri debent. Euangelica siquidem lectio, bonorum malorumque delectum præstat; hæc Christi exemplo superbum esse vetat, auarum, procacem, intemperantem, contumacem, perfidum

perfidum & mendacem. Præterea pietatem docet & religionem, gratiam, humanitatem, misericordiam, hospitalitatem; virtutem denique omnem, & quid quouis in tempore sit agendum; quæve ratione futuris præterita sint annectenda; nec non quæcunque vera, quæcunque pudica, quæcunque iusta, quæcunque sancta sunt; quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ in Christi Euangelio sacrisque codicibus inuenitur. Porro quanquam hominem quatuor ex elementis constare nemo est qui ambigat; tamen nisi quintam ei adieceris essentiam (intellectum dico) prorsus à bestiis distabit nihil; nec merito dignus est ut homo appelletur. Quatuor enim illa quæ diximus, sunt nobis certè cum omnibus bestiis communia. hoc autem solo quo intelligimus, ratiocinamur, seu rerum antecessiones ac progressus non ignoramus, ab iisdem dumtaxat differimus: iam prope modum separatis essentiis eatenus facti persimiles, quatenus nobis per naturæ imbecillitatem licere videtur. Igitur si tanti est sapere (nam quod viuis, natura; quod bene viuis, scientia tibi præstat) summopere tibi aduigilandum, mi here, ut diuinis te occupes literis, omnemque inertiam tamquam

humani generis perniciem assiduè fugias. Quare velim, vbi post curam licebit domesticam, Euangelium Christi, & Apostolorum epistolæ versentur in manu; Psalterium & Cantica David fidelia rumentur in pectore. Hæc omnia procul dubio longè superant Philosophorum documenta; hæc quæ salutis sunt, edocent, mores componunt, errores castigant, & in viam rectam qua in patriam tenditur, hominem deducunt. At verò, quod magnopere deestendum est, vbi que nobis hoc usu venire solet, vt magis leuibus quàm seriis insistamus rebus. Euangelium Christi, etsi adest, vix tamen euoluitur: imò iam ipse codex longo situ obuolutus negligitur. Proh dolor! Legimus Alexandrum Macedonum regem, imò totius orbis imperatorem, quum inter spolia Darij & thesauros, quem regno priuarat & vita, cistella quædam preciosissima ei offerretur, & complures qui tum aderant principes dicerent eam ad seruandas smaragdos saphirosque aptissimam; mox illum respondisse, nihil in ea commodius & honestius reponendum, quàm Homeri Iliadem. Si igitur tantus rex tanti æstimauit viri gentilis carmina, quòd ex eis multa perciperet quæ bellicam iuuarent virtutem; quum
Achillis,

Achillis, Agamemnonis, Hectoris, Nestoris, Vlyffis, ceterorumque heroum res sapientiffimè gestas ad imitandum legeret: quanta nos Christiani cum reuerentia Christi verba legere, & lecta in opera vertere debemus? Hic est liber Euangelij, per quem Barnabas Apostolus mortuos suscitauit, dæmones expulit, morbos curauit, fulmina contriuit. Hic liber quadruplices habet literas. Aureæ quidem sunt cælestium rerum cum terrenis affinia & comparationes. Rubæ, passionis Christi mysteria & lectiones. Nigræ, pœnarum inferni supplicia & comminationes. Albæ verò sunt pœnitentium remedia & consolationes. Hic est, inquam, liber de quo apud Ezechielem Prophetam ita legimus: Ecce manus missa ad me, in qua erat liber inuolutus, scriptus intus & foris. Et scriptæ erant in eo lamentationes, & carmen, & vix. Manus ista, mi here suauissime, vniuersitatem illorum qui sacre scripturæ librum, id est, Vetus & Nouum testamentum conscripsere, significat. Præterea manus ista quinque habet digitos, hoc est, quinque personarum genera; Patriarchas scilicet & Iudices, Prophetas, Apostolos, & Euangelistas. Inter horum digitos est liber iste inuolutus, multisque mysteriis

F 4 implicatus.

88 CORNELII AVRELII EPIST.
implicatus. intus habens mysticorum scri-
pturam; foris autem simplicem rerum ge-
starum historiam; continet lamentationes
pœnitentium peccatorum, carmen trium-
phantium beatorum, & Væ desperantium
damnatorum. Hunc librum tu cum Pro-
pheta comede, & fiet in ore tuo sicut mel
dulcis. Aperi ostuum, & cibabit te Domi-
nus volumine isto; qui te tuosque omnes cu-
stodiat semper & conseruet ab omni malo.
Vale. Tuus Aurelius. In agro Dunceno.

ILLVSTRI